

pa imajo škofje tam iskati? Pa vendar: zakaj pa ne, če s tem vsaj malo razveselijo bolnike, ki so se zbrali tam v velikem številu. Zakaj pa ne bi imeli kdaj tudi kake populistične manifestacije, posebno Kranjski bi to priporočal, ki je toliko trpela pod racionalističnim janzenizmom. Mi Štajerci pa sploh ne moremo brez žegnanj in gasilskih veseljc. Na vprašanje, ali morajo biti politiki na vsaki cerkveni fešti, ali je potrebno, da mediji vse to vsak dan prinašajo, bi menil, da ne bodimo prestrogi. Malo zadoščenja pa si verniki tudi zaslužijo. Človek, ki je bil dolgo v temnici, pa ga naenkrat udarimo z dnevno svetlobo, deluje v začetku nekoliko zmedeno, pa se kmalu privadi. Dobro vemo, kdo in kako je nastavljal poročevalce, predvsem pa urednike, kako so morali poročati in kakšna je njihova izobrazba na verskem področju. V prisposodbi bi dejal, da je približno tako, kakor če bi mene postavili za komentatorja hokejske tekme, ko sem se srečeval v življenju z ledom vedno brez drsalk. Ob koncu pa me preganja misel, kako lepo bi bilo, če bi vsi »demokratsko« postavljeni vodilni pri televiziji, časopisih, sindikatih, podjetjih itd. sami odstopili, da ne bi izsiljevali vmešavanja »klerikalne« oblasti. S tem bi dali vsem, tudi kristjanom in »drugače mislečim«, enake možnosti za začetek demokratičnih pravil družbene igre.

Janez
Pogačnik,
magister
teologije

Cerkev naj služi in oznanja

1. Da ne bo nesporazumov, naj takoj na začetku pojasnimo, kaj in kdo je Cerkev. Predvsem je to od Boga sklicana skupnost (prim. etimologijo besede »eklezija«) človeških otrok, ki so bili prerojeni z vodo in Svetim Duhom tako, da med njim in v njih živi poveljani Gospod. Ta skupnost je nosilka odrešenjskega dogajanja – po njej Kristusova velikonočna skrivnost razsvetljuje naš svet. S tem je Cerkev

znamenje/zakrament Boga in je zato strukturirana kot človeška organizacija, ki je s svojimi globalnimi dejavnostmi (oznanjevanjem, bogoslužjem in diakonijo) poslana služiti – in ne vladati – človeškemu rodu.

V ožjem pomenu besede uporabljamo izraz Cerkev tudi za cerkveno učiteljstvo, ki ga sestavlja zbor škofov s papežem na čelu. Podobno označujemo tudi zbor duhovnikov s škofi na čelu kot »uradno« Cerkev na Slovenskem. Ne vesoljna ne krajevna Cerkev ne moreta imeti pod hierarhičnim vidikom »recepta« za najboljši možni družbenopolitični model, ker njegova zasnova in izvedba presegata specifično poslanstvo Cerkve. S tem pa ni rečeno, da Cerkev kot institucija nima kriterijev za razločevanje, kaj je v posameznih modelih sprejemljivo in kaj ne. Ravno obratno! Cerkev, zvesta svojemu Učitelju, mora biti »vest politike« in z etičnimi merili »tehtati« konkretno družbeno življenje.

Če pa z besedo Cerkev razumemo tudi in predvsem božje ljudstvo kot vernike/laike, potem je pa ena izmed njihovih osnovnih pravic in s tem tudi poslanstvo, da se politično angažirajo v svetu kot enakopravni državljani,

sodgovorni za usodo človeštva. Še posebno po laikih mora biti Cerkev navzoča v vseh središčih družbe, saj kristjanova vera »prepaja« vse njegovo življenje. Biti kristjan namreč pomeni hoditi vseskozi za Kristusom, to je posnemati in uveljavljati njegovo bivanjsko držo, ki se je izražala predvsem v ljubezni do Boga in do ljudi.

S tem je dan tudi odgovor, kako in koliko se Cerkev vrača v središče družbe in v politično življenje.

2. Cerkev se ne more odreči oznanjevanju evangelija, saj je to njena najgloblja identiteta. V Evropi se ta njena dejavnost kaže v reevangelizaciji – to je, da (v veliki meri) razkristjanjene evropske narode ponovno vabi k hoji za Kristusom. To bo proces, ki bo potekal ob spoštovanju svobode in dostojanstva vsakega človeka; kjer ne bo smelo biti »taktičnega – poceni – manipulativnega« pridobivanja novih kristjanov. Cerkev bo pričala predvsem z intenzivnostjo svojega notranjega življenja in bo »so-čutila« z vsemi tiskami modernega človeka.

V delu za nov model odnosov v Evropi, ki naj bi se »zgostil« v »evropskem domu«, prednjačijo na neki način vse evropske Cerkve (protestantske, pravoslavne in katoliška), ki so svojo vizijo Evrope nakazale v Sklepni listini lanskoletnega baselskega zborovanja Mir v pravičnosti. Vedno bolj postaja jasno, da je krščanstvo v Evropi dovolj vitalno, da bo eden bistvenih integratorjev nove Evrope.

Na porast nekonfesionalne religioznosti je treba gledati širše – v ozadju je v zadnjih desetletjih razširjen odpor zoper vse institucije, mit o radikalni avtonomiji in absolutni svobodi; vse to je civilizacijski odmik, ki se ne more trajno uveljaviti, ker je »ne-« in »proti-« življenjski. Zato lahko gledamo na posplošeno religioznost kot na določeno pripravo na sprejem celotnega evangelija, h kateremu spada tudi cerkvena institucija, ki pa se mora zaradi zvestobe svojemu Ustanovitelju stalno preverjati in po potrebi tudi spreminjati model svoje navzočnosti v svetu.

Če je z besedo »rekatolizacija« v vprašalniku mišljen kakršenkoli model iz naše zgodovine, potem je odgovor negativen. Današnja (nastajajoča) civilna družba je utemeljena na drugačnih načelih kot družbe pred njo; zato si Cerkev ne more in ne sme lastiti tutorstva/vladanja nad družbeno skupnostjo, saj je njena primarna naloga, da služi in oznanja – z eno besedo, da JE!

3. Svojega središčnega nauka Cerkev ni ustvarila sama, ampak ga je prejela za to, da ga varuje, ohranja, raziskuje in na novo osvetljuje – predvsem pa, da ga oznanja. Res pa je, da v zadnjih časih bolj upoštevamo hierarhijo resnic – ni vse enako pomembno, čeprav je vse resnično. Tudi nova znanstvena odkrivanja o človeku vabijo Cerkev, da pogloblja svoje razumevanje razodetja in ga nanovo aplicira na vsakdanje življenje.

Ker Cerkev ni samo navadna človeška organizacija, ima demokracija v njej drugačno vlogo kot v profani družbi. Gre za to, da mora biti Cerkev predvsem »koinonia«, to je »prostor« sobivanja sester in bratov v veri. V tej skupnosti naj bi vladali odnosi ljubezni, služenja, odpuščanja in sprejemanje drugega brez pogojev, to pa gotovo (na neki način) presega demokracijo, če pod njo razumemo (sicer civilizirano) preglasovanje večine nad manjšino in dovoljene (če demokratična javnost na to ne reagira) »nizke« poteze, kot so manipuliranje, reklamiranje in npr. »obiranje« (Delo – plus).

Seveda pa s tem ni rečeno, da se Cerkev ne more od demokracije nič

naučiti; obratno – marsikaj je že in še bo »vgradila« v model, ki bo še bolj blizu in domač današnjim ljudem.

Ko govorimo o demokratičnosti v Cerkvi na Slovenskem, ne moremo iti mimo preteklega petinštiridesetletnega obdobja, ko so bili odnosi v Cerkvi »pogojeni« s totalitarnim vladajočim sistemom. Cerkev je morala v nevarnosti za preživetje ohraniti monolitnost in podpirati hierarhijo tudi tam in takrat, ko bi bila v »normalni« situaciji možna tudi različna mnenja. Če je komu od voditeljev v Cerkvi v preteklosti to prišlo prav za lažje opravljanje službe, tega v novih razmerah ne bo več: kjer ne gre za bistvo nauka, so v Cerkvi možna (in mislim, da celo zaželena) različna mnenja in rešitve.

4. Cerkev misli, da ima po razodetju pravico, da presoja in ocenjuje iz evangelijsko-etičnega stališča vsa dogajanja v družbi. Ne vidim razloga, zakaj bi bili izjemi sindikalni boj in stavka delavcev. S tem pa si Cerkev ne lasti ne monopola nad etosom niti ne presega svojega poslanstva.

Cerkev ne more pristati na bipolarizacijo slovenske družbe na ideološki osnovi (še manj pa jo sprožiti), saj bi bilo s tem krščanstvo zreducirano na ideologijo, to pa ni in ne more biti, če hoče ostati avtentično. Cerkev zato tudi ne more »navijati« za nobeno ideologijo in se prek nje zaplesti v »tosvetne« politične boje. Najmanj, kar sedaj potrebujemo v Sloveniji, so ideološki boji in obnavljanje starih, nasprotujočih si taborov; potreben nam je pogovor in nadaljnje preciziranje stališč v okviru dela za civilno družbo, v kateri sta medsebojno spoštovanje in pripravljenost za dialog nekaj bistvenega in temeljnega.

5. Trenutno je pri nas glavna ovira za »strpno in pluralno javno življenje« mafijstvo, s katerim želi del bivše ideologije obdržati dejansko oblast.

Med Cerkvijo na Slovenskem in politično stranko Krščanskih demokratov ni moč narediti enačaja in ga zato ne dela niti Cerkev niti Krščanski demokrati, ampak različni »drugi« – in to ne dobronamerno.

V celotnem vprašalniku me moti poudarjanje samo ene stranke v zvezi z udeleževanjem kristjanov v političnem življenju, ko pa vemo, da so kristjani/laiki člani tudi (skoraj vseh) drugih političnih strank, ki se razumejo kot laične. Kristjan se namreč lahko politično angažira v vsaki stranki, samo da njen program ali delovanje ne nasprotuje njegovemu verskemu prepričanju.

Če ima ena izmed slovenskih strank v imenu pridevnik »krščanska«, s tem še ni rečeno, da bo tudi njeno delovanje takšno; po drugi strani pa ne sme biti stranka samo zaradi svojega imena že vnaprej osumljena in diskreditirana. Počakajmo na delovanje vseh strank; sodili jih bomo po njihovih delih – pri tem je treba ponovno povedati, da Cerkev ni ne stranka niti nima »svoje« stranke, čeprav ji obenem ne more biti vseeno, kako se njeni člani obnašajo v političnem življenju.

6. Cerkev in država sta v modernih demokracijah ločeni (seveda ne na način »iz-ločenosti« Cerkve iz družbe, kot smo bili navajeni v naši bližnji zgodovini). Današnja Cerkev nima problemov s pravilno pojmovano ločenostjo od države, saj ji to omogoča največjo možno svobodo za njeno delovanje v pluralni civilni družbi.

7. Cerkev se zaradi morebitnih konfliktnih situacij ne more odpovedati svojemu poslanstvu. Kot naprej živeči Kristus bo »znamenje nasprotova-

nja«, pa naj se vede že kakorkoli hoče (to pa ne pomeni, da ne bo tankovestno prisluškovala odmevom tega sveta in razmišljala o pravilnosti vseh svojih dejanj).

Zaradi nekega navideznega, izsiljenega in »gnilega« miru se ne bo odpovedala tistemu, kar ji je lastno, kar je njena identiteta in razlog obstoja. Cerkev oz. posamezni kristjani morajo uveljavljati evangeljske poglede na vseh področjih življenja (zakaj bi bili vzgoja, šolstvo in kultura izvzeti?) – toda vedno z etično neoporečnimi sredstvi in po poteh dialoga, argumentiranja in spoštovanja vseh drugače mislečih, ki hočejo prav tako uveljavljati – po svoji misli – najboljše rešitve.

8. Ravno zaradi – v vprašanju naglašene – »svobode in dostojanstva vsakega človeka« ima Cerkev dolžnost služiti človeštvu tudi kot »vest politike« in kristjani sodelovati tudi v političnem življenju. Seveda je pa res, da bo tisti, ki se sklicuje na evangelij, z njim tudi presojan! Zato imajo kristjani, ki se angažirajo v politiki, veliko odgovornost za svoje besede in ravnanje; zato so v političnem »metežu«, ki dostikrat ne izbira sredstev, na slabšem; in ne nazadnje, morajo z vztrajanjem pri dobrem in resničnem »ozdravljati« politiko tistega »slabega glasu«, na katerega je ne(?)upravičeno prišla.

9. Za teologijo osvoboditve stoji velik del Cerkve v Latinski Ameriki. Vatikan je res opozoril na nekatere nevarnosti, ki izhajajo iz marksistične terminologije, ki lahko potegne to gibanje za seboj v – skoraj po vsem svetu – preživelo in zablodelo ideologijo, ki je mnogim narodom (tudi našemu) naredila toliko škode. Po drugi strani pa isti Vatikan priznava legitimnost odločitve Cerkve v Latinski Ameriki, da se postavlja za uboge, zatirane in odrinjene, saj je to Kristusovska drža.

10. Cerkev nima (in ne more imeti) lastnega modela idealne družbene ureditve. Zato so zanjo sprejemljivi vsi tisti modeli, ki so v skladu s krščanskim etosom. »Uradna« Cerkev v Sloveniji ni sodelovala pri ustanovitvi SKSG niti pri njegovem preimenovanju oz. spremembah v vodstvu. Nekateri duhovniki smo bili neobvezno/prijateljsko vprašani, kaj mislimo o imenu, ciljih in metodah dela v prihodnji stranki. Kolikor vem, so politiki ohranili pri svojih odločitvah vso svobodo in avtonomnost.

11. Cerkev hoče biti navzoča v vseh plasteh družbe, ker edino tako lahko zvesto opravlja svoje poslanstvo. Navzoča je po strukturi svoje organizacije (župnije s kulturnimi in pastoralnimi objekti in službami); navzoča je po vseh svojih članih, ki naj bi s svojim življenjskim slogom pričali za evangeljske ideale; posredno pa je in bo navzoča tudi prek političnih strank, društev in ustanov, ki jih oblikujejo kristjani – laiki v lastnem imenu kot državljani in člani civilne družbe.

12. V Cerkvi so »doma« razna legitimna duhovna gibanja, med njimi tudi karizmatična. Eno takih je pripravilo tudi obisk p. Tardifa. Po mojem gre za izredno tvegano početje »karizmatikov«, saj se poigravajo (čeprav s najboljšim namenom) z upanjem mnogih trpečih ljudi in se bližajo področju, na katerem danes kraljuje parapsihologija, ki nima z živo vero nič skupnega. Čeprav so bogoslužju predsedovali slovenski ordinariji, to še ne pomeni, da stoji za dogodkom celotna Cerkev v Sloveniji, ampak da mora ta Cerkev ob upoštevanju legitime svobode posameznih kristjanov in duhovnih gibanj vzeti nase tudi prireditve, ki ji lahko mogoče več škodijo kot koristijo.

13. Tako celotna katoliška kot posamezne delne Cerkve vedno iščejo »čas in prostor« ustreznih modele svoje realizacije v svetu, pri tem pa ljubosumno čuvajo tisto, kar je razodeto, ohranjeno in nam predano kot nesprenemljivo vodilo vere.

Za zunanjo prenavo naše Cerkve so s koncem totalitarnega sistema odpadle vse ovire; res pa je, da se morajo glavne spremembe dogajati v Cerkvi sami – gre za stalno poglobljanje v veri, za preverjanje svojega krščanskega življenja in iz tega izhajajoče osebno in skupnostno spreobrnjenje.

dr. Denis
Poniž,
pisatelj

Za osebnost in evangelij

Dragi kolega Zlobec, v prijaznem spremnem pismu kot tudi v težah in vprašanjih, na katera naj bi odgovoril, me postavljaš v položaj strokovnjaka ali vsaj poznavalca področja, ki ga smemo, na kratko imenovati, *Slovenska družba in katoliška Cerkev*. Moram takoj priznati, da nisem poseben poznavalec, posebej ne, če sledim anketnim točkam, od katerih so mi nekatere blizu, o drugih pa vem pre-

malo, da bi lahko kompetentno odgovoril, še posebej, ker nekatera vprašanja skrivajo vrsto podvprašanj. Zato sprejemam tvojo tretjo ponujeno možnost, »zaokroženo razmišljanje o celotni problematiki«, tudi zato, ker sem o nekaterih rečeh, ki se jih dotika anketa *Sodobnosti*, že pisal pred časom, največ v okviru »*Foruma 2000*«, ki je izhajal v sobotni prilogi ljubljanskega Dnevnika. Delno pa sem na tvoja (vaša) vprašanja odgovoril tudi v revialnem tisku, posebej še, odkar prijateljujem s Petrom Kovačičem-Peršinom in krogom okoli *Revije 2000*, iz katere je izšel tudi del današnje vladajoče nomenklature. Bistveno se mi zdi tudi za pričujoči spis, da kar na začetku poudarim dvoje: da nameravam tudi v prihodnje ohranjati svojo avtonomno pozicijo, ki me ne veže na nobeno politično grupacijo in nobeno stranko. Ta moj položaj, ki seveda ni samo moj, saj je na slovenskih tleh v tem trenutku več razumnikov, ki se ne želijo strankarsko opredeljevati, kot pa tistih, ki delujejo v strankah, je treba ustrezno pojasniti. Moja (naša) pozicija ne izvira niti iz strahu, opreznosti ali mlačnosti, kot nam očitajo nekateri novokomponirani strankarski ideologi in »jastrebi«, marveč v tisti izvorni poziciji razumnika, ki sega daleč v začetke novoveške evropske misli in ki pušča intelektualcu ne le prostor svobodne izbire, marveč tudi pravico na (reflektirano) zmoto, tega pa ideološko opredeljen in utemeljen svet ne more dopustiti. Da bi pa vstopal v kakšno od strank zato, da bi delal kariero, se mi zdi ne le pod častjo, marveč tudi neke vrste izdajalstvo tistih vitalnih interesov slovenskega naroda, ki so neskončno več kot strankarske nadarbine in poceni ter minljiva popularnost, pridobljena na ljudskih veseljih z mnogimi nerealnimi in v veter vrženimi obljubami.

Pri tem moram dodati še nekaj. Ne glede na to, da ostajam v kritični distanci do tega, kar se dogaja z nekaterimi političnimi segmenti našega življenja, pa moram hkrati vendarle dodati, da so prav slovenski razumniki